

Edel Elstiri Dergisi

(Journal of Literary Criticism)

ISSN: 2602-4616

Cilt III, Sayı I, Mart 2019

YÜKLENME TARİHİ: 07.03.2019 KABUL TARİHİ: 22.03.2019 YAYIN TARİHİ: 27.03.2019

Künye: Taş, Mehmet Recep (2019). "Toplumsal Bilincin Kırılmalığı Ve Yakınsayan Distopyalar: Katharine Burdekin'in Swastika Night Adlı Romanının Durkheim'in Kolektif Bilinç Kavramı Üzerinden Değerlendirilmesi", Edel Elstiri Dergisi, c. 3/1, s. 35-56.

DOI: 10.31465/eeder.537004

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Recep TAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim

Fakültesi Yabancı Diller Bölümü

mehrectas@hotmail.com

Orcid No: 0000-0002-5838-1948

**TOPLUMSAL BİLİNCİN
KIRILGANLIĞI VE YAKINSAYAN
DİSTOPYALAR: KATHARINE
BURDEKİN'İN SWASTIKA NIGHT
ADLI ROMANININ
DURKHEİM'İN KOLEKTİF
BİLİNÇ KAVRAMI ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

THE VULNERABILITY OF THE
SOCIAL CONSCIOUSNESS AND
THE LOOMING DYSTOPIAS:
READING KATHARINE
BURDEKİN'S SWASTIKA NIGHT
FROM THE VIEWPOINT OF
DURKHEİM'S CONCEPT OF
COLLECTIVE CONSCIOUSNESS

ÖZ

Bilinç, genel olarak bireysel (psikolojik) ve toplumsal (kolektif, sosyolojik) olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. Bireysel bilinç, bireyin kendisini ve çevresinde cereyan eden olayları tanıma, algılama, kavrama, fark etme sürecinde içselleştirdiği sezgisel değerler, vicdan veya neyin yanlış neyin doğru olduğunu belirleyen ahlaki pusula olarak tanımlanır. Toplumsal bilinç ise bireylerin önceki nesillerden miras aldığı ortak yaşam şekillerinden ibaret olan bilince kendi yaşam sürelerinde de zamanın ruhuna uygun eklemler yaparak ortak kurumsal örgütlenmelerde cisimleştiği algı, düşünüş ve davranış biçimlerinin bileşkesi olarak tanımlanır. Özel olması nedeniyle, bir toplumu diğerlerinden ayıran bir niteliğe sahip olan toplumsal bilinç, bireysel bilinçten önce oluştuğu ve ondan sonra da devam ettiği için bireysel bilinçten bağımsız ve onun ötesinde konumlandırılır. Durkheim, toplumlarda bireylerin benzeşmelerine dayalı mekanik ve bireylerin farklılığına dayalı organik olarak şekillenmiş iki farklı dayanışma (solidarity) olduğunu, toplumsal bilincin ise bu iki dayanışma şekline paralel geliştiğini belirtmektedir. Durkheim, aynı zamanda, toplumsal bilincin devinimi olan toplumsal olayların, bireysel

ABSTRACT

Consciousness is generally known to consist of two categories: the individual (psychological) and the social (collective, sociological). The individual consciousness is described as the moral compass, which determines what is wrong or right, or as the intuitive values that the individuals internalize in the process of identifying, comprehending, understanding and realizing themselves and the events taking place around them. As to social consciousness, it refers to the behavioral patterns, perceptions and ways of thinking that have been concretized in the joint institutional organizations by the individuals' adding the conscience that they inherited from the previous generations with the conscience that they accumulate in accordance with the zeitgeist during their lifespans. Social consciousness, as it is subjective, has a quality that distinguishes one society from others; and as it comes ahead of the individual consciousness and also follows it, it is independent of the individual consciousness and goes beyond it. In a similar vein, Durkheim, too, states that there are two different kinds of solidarity formed up within societies, and that the social consciousness has been shaped up in parallel with these two manners of solidarity: the mechanical, based on the

bilinçlerden bağımsız geliştiğini ve bireyin iradesi (bilinci) üzerinde tahakküm kurup onu şekillendirdiğini de ileri sürmektedir. Birey veya belli toplum segmentleri için baskı ve tahakkümün had safhada olduğu karanlık bir geleceği anlatan distopya romanlarının çoğunun kurgulandığı zamanın toplumsal yapılarına bakıldığında, bu toplumların daha çok *mekanik dayanışmalı* toplumlar olduğu ileri sürülebilir. İngiliz yazar Katharine Burdekin'in Murray Constantine takma adıyla 1937'de yazdığı *Swastika Night* adlı roman da zaman-mekan kurgusunu Hitler'in iktidarda olduğu ve *mekanik dayanışmalı bir toplumsal bilincin* tedavülde olduğu bir döneme dayandırmaktadır. Bu doğrultudan hareketle, Burdekin'in feminist distopya kategorisinde değerlendirilen *Swastika Night* adlı romanını, Durkheim'in kolektif bilinç kavramı çerçevesinde değerlendiren bu makale, *mekanik dayanışmalı toplumlarda* kolektif bilincin daha kırılgan ve güdümlenmeye açık olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: bilinç, distopya, Burdekin, swastika, Durkheim, kolektif bilinç

assimilation of the individuals, and the organic, based on the distinctness of the individuals. Durkheim, additionally, argues that social events, which are the flux of social consciousness, develop independently from individual consciousness; and dominate and shape upon the will of the individual. When we look at the social structures of the societies on which dystopian novels, (which describe a dark future in which pressure or domination is overwhelming for individuals or certain segments of society), shape their settings, it can be argued that these societies are more mechanically bounded societies. The novel *Swastika Night*, written by the English writer Katharine Burdekin in 1937 under the pseudonym Murray Constantine, based its setting on a period when Hitler was in power and a social consciousness with mechanical solidarity was in circulation. In accordance with the explanations above, reading Catharine Burdekin's *Swastika Night*, which is categorized as a feminist dystopia in the framework of Durkheim's collective consciousness, this article aims to underline that the collective consciousness is more vulnerable against manipulations in the societies in which mechanical solidarity prevails.

Key Words: consciousness, distopia, Burdekin, swastika, Durkheim, collective conscience

GİRİŞ

Distopya edebiyatı, içinde bulunulan toplumsal durumlardan yola çıkarak dünyanın ve insanlığın varabileceği olumsuz durumlara yaptığı uyarılar açısından önemli ve ilgi çekicidir. Hele ki 20. yüzyılın başlarında yazılan distopik kurguların bugün için gerçekleşmiş ve kanıksanmış olgular haline gelmiş olması, bu ilgi ve önemi daha da öne çıkarmaktadır. Distopik kurgular, dünyanın ve dolayısıyla yaşamın daha güzel ve yaşanılır olacağını öne çıkaran ve romantik bir temenniden öteye geçemeyen *ütopya* söylemine karşı, tedavülde olan bilimsel, teknolojik, kültürel, iktisadi ve sosyolojik realitelerden yola çıkarak geleceğin daha da güzel olamayacağı gerçeğini gözler önüne seren kurgulardır. Daha güzel bir dünya düzenini anlatan ütopyik kurguların, sanayileşme ve kapitalist güdünün gittikçe artan etkisi ile birlikte yerlerini daha kötü bir dünyayı tasvir eden distopik kurgulara bıraktıkları görülmektedir. Kendi ütopyasını gerçekleştirmiş tek sistem olan ve tek öncelikli hedefi ötekini tahakküm ve kontrol altına alarak sömürmek olan kapitalist anlayışın (Öztürk, 2018, s. 5) sadece siyasal, askeri ve iktisadi araçlarla değil; toplulukların bilinçlerini de kontrol altına alıp sömürüyü gönüllü hale getirdiği ileri sürülebilir. Toplumların geleceğini belirleyen, toplumların yaşanmışlıklarından kurumlarına yansıyan bilinçtir. Toplumsal veya kolektif diye nitelenen bu bilinç, öznel ve değişken olmakla birlikte toplumları da birbirlerinden

ayıran bir olgudur. Sömürünün sürdürülebilir olabilmesi toplumların sömürüye rıza göstermesiyle, yani topluluk bilincinin manipülasyonu ile mümkün olur. Aksi takdirde sömürü eylemi mütemadiyen mukavemet ile karşılaşır daha fazla maliyete neden olur. Doğası gereği amacı asgari maliyet ile azami kar elde etmek olan kapitalist anlayış, ironik olarak hayatı daha yaşanabilir bir hale getirmek için üretilen teknolojik araçlar vasıtasıyla toplumsal bilinci şekillendirip toplumları gönüllü sömürü yığınları haline getirmektedir. Distopya edebiyatı tam da böylesi durumlarda ortaya çıkmakta, kontrol ve tahakküm altına alma dürtüsünün tedavüldeki araçlarının toplumsal bilinci manipüle ederek ileride insanlığı maruz bırakacağı yıkımları, kurgu yolu ile birer ikaz feneri haline getirmektedir. 1937 yılında, Hitlerin iktidarda olduğu zamanlarda, Murray Constantine takma adıyla Katharine Burdekin tarafından feminist distopya türünde yazılan *Swastika Night* adlı roman da 1930'ların toplumsal şartlarından yola çıkarak yedi yüz yıl sonrasını kurgulamıştır. Burdekin bu romanda, eril iktidarın toplumsal bilinci belli bir zümrenin (Nazizmin) ütopyası doğrultusunda manipüle ederek toplumun diğer (Nazilerin dışında kalan "ötekiler") segmentlerini teşkil eden kadınlar, Yahudiler, komünistler, Katolikler, kısaca Nazilerin dışında kalan ötekiler için nasıl bir distopya haline getirmiş olduğunu anlatmaktadır. Mevcut makale, bu açıklamalar doğrultusunda, Burdekin'in feminist distopya kategorisinde değerlendirilen *Swastika Night* adlı romanını Durkheim'in *kolektif bilinç* (ortak bilinç) kavramı çerçevesinden bir okumaya tabi tutarak, *mekanik dayanışmalı* toplumlarda bireylerin önceki nesillerden miras aldıkları bilince zamanın ruhuna uygun eklemeler de yaptıktan sonra, topluma hizmet için kurduğu kurumlarda cisimleştirdiği *kolektif bilincin* ne kadar kırılabilir ve manipülasyona açık olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Hilmi Ozan Özavcı, Robert A. Jones'un *The Positive Science of Ethics in France: German Influences on De le division du travail social* adlı makalesine atıfta bulunarak, Durkheim'in faydacı bireysellik (utilitarian individualism) ve Marksist kolektivism (Marxian collectivism) arasında bir orta yol bulmak için modern ve geleneksel toplumlarda kolektif bilincin ve bireyin [bireysel bilincin] oynadıkları rolleri inceleme arayışına girdiğini öne sürer. Durkheim'in, bu arayış sonucu ortaya çıkan ve birey ve toplum arasındaki ilişkiyi inceleyen doktora tezi *The Division of Labour in Society (Toplumsal İşbölümü)* adlı çalışması, toplumun işleyiş yapısı ve toplumun bizzat kendisini oluşturan bireylere uyguladığı zorlama ve sınırlamaları işlemesi açısından, sosyoloji alanında öne çıkan çalışmalardan biri olarak kabul edilmektedir. Durkheim, bu çalışmada, basit (primitive) ve çağcıl (modern) toplumları inceleyerek bir modelleme geliştirmiştir. Bu modellemeye göre, toplumu bir arada tutan *mekanik dayanışma* ve *organik dayanışma* şeklinde iki toplumsal dayanışma süreci vardır. Toplumsal bilincin (kolektif=ortak bilinç) bireysel bilinçlerin toplamı veya bireysel bilinçlerin etkileşimlerinden meydana gelen bir olgu olduğunu savunan yaklaşımların aksine, Durkheim kolektif bilinci, onu meydana getiren bireylerden önce var olduğu ve bireylerden sonra da devam ettiği için, bireysel bilinçten bağımsız olarak düşünmektedir. Durkheim'a göre bireyler, bilgi (bilinç) dağıcıklarını geçmiş ve şimdiki zamanı kapsayan sosyaliteye borçludurlar. Bunun nedenini şu şekilde açıklar Durkheim:

Hayata başladığımızda diğerlerinin [bizden öncekilerin] bizden önce kabul edip uygulamaya koyduğu davranış, inanç, düşünce ve alışkanlıklardan oluşan kurulu bir

düzen buluruz. Bunlar atalarımızın mirası [olup] yaşam süremiz içerisinde çok fazla değişmeyecekler. Bu bağlamda, sadece çağcılarımızla değil aynı zamanda bizden öncekiler ile de bağlıyız [veya kısıtlıyız]; ve bizden önce oluşan, bizden sonra da var olacak olan, bizi domine eden impersonal bir gücün var olduğu duygusuna sahibiz, [işte] bu güç toplumdur. (2012, s. 246)

Bu alıntıdan hareketle Durkheim'in, bilincin kayda geçirilip standartlaşan alışkanlıklar, ilkeler, kanunlar ve kurallar biçiminde kurumlara yerleşmiş bir hafıza (bellek) olduğu düşüncesini taşıdığı ileri sürülebilir. Çünkü toplumsal bilincin oluşmasında (toplumsal) belleğin önemini vurgulamaktadır. Durkheim için bireyler arasındaki dayanışmayı sağlayan etmen, bireyden önceki geçmişten süzülüp gelen bu bellektir (Misztal, 2003, s. 124). Misztal aynı zamanda, toplumun belirli zihinsel ve ahlaki çerçeveler içinde oluşan düşünce, duygu, davranış ve dünya görüşü gibi etmenlerin bileşkesi olduğunu ve her toplumun geçmiş ile devamlılık içinde var olmaya gereksinim duyduğunu belirtir (2003, s. 124). Misztal bu nedenle, 'ortaklaşmayı' (kolektif özdeşlik) Durkheim düşüncesinin temel parametresi olarak belirlemekte ve bu ortaklaşmanın geçmiş ile kurulan bağlantılarla güçlendiğini, böylece topluluğun (ortaklaşmanın) bireylerin düşünce, algı ve ahlaki tutumlarını şekillendirdiğini ileri sürmektedir (2003, 125). Fakat ortak çıkar için dayanışma (solidarity) ihtiyacından doğan bu özdeşlik sabit veya durağan bir özdeşlik değildir. Bireyler her ne kadar toplumsal normların dayattığı kurallar paralelinde bir yaşam alanı içinde hareket etmeye meyilli olsalar da doğuştan sahip oldukları (premordial) bir arketip olan *tahakküm kurma* istenci dolayısıyla -ki Freud bunu 'id' olarak tanımlar- var olagelmış toplumsal normları (kolektif bilinci) bireysel istençlerine göre şekillendirme gayretinde olurlar. İç içe geçmiş halkalar olarak şematize edilebilecek olan toplumsal birimleri (aile, sınıf, siyasal parti, devlet, millet vb.) meydana getiren bireylerin çıkar ve ihtiyaçları değiştikçe, birimlerin (grupların) de bellekten gelen kodları (teamüller, kurallar, hukuksal düzenlemeler) değişime uğrar. Yani toplumun en küçük yapı birimi olan bireyden başlayıp küresel ölçekte oluşmuş (Nato, AB, BM vb.) en büyük yapılara kadar tüm grupların ortaya çıkan yeni durumlara göre değiştiği görülmektedir. Diyalektik süreçlerden (tez ve antitez çatışmasından) doğan ve insanlığın ortak değerleri olarak büyük anlatı (metanarrative) halini alan ve toplumun büyük çoğunluğunun çıkarlarını gözeten üst durumların (sentezlerin), başka bir deyişle toplumsal norm, değer, ahlak ve kuralların tek bir tweet ile çok hızlı bir şekilde metamorfoza uğrayıp görece daha dar bir zümrenin (grubun) lehine yeni durumlar ortaya çıkardığı görülmektedir. Küçükten büyüğe tüm oluşumların, varlıklarının arzu ettikleri koşullarda sürdürme saikiyle hareket ettikleri bir gerçektir. Biyolojide buna, organizmada normal şartların devamlılığı (homeostaz) denir. Bireyler ve bireylerden müteşekkil olan sosyal oluşumlar da birer canlı organizma gibi homeostaz arayışı içinde olurlar. Fakat insanları diğer canlı organizmalardan ayıran, diğer canlılar homeostaz durumu ile yetinirken, insanların kapitalist dünya görüşünün de doğmasına neden olan primordial tahakküm kurma (kontrol altına alma, yayılma = emperyalist) istençleri doğrultusunda hareket etmeye kurgulu olmalarıdır. Yani homeostaz durumunun gerektirdiğinden daha fazla güç elde etme ve bu gücü diğer gruplar üzerinde tahakküm kurma aracı olarak kullanma eğilimindedirler. Foucault, gücü bireyler veya toplumlar arası ilişkiler ağı olarak tanımlamaktadır (1980, s. 97). Gücün sahip olunabilecek somut bir varlık olmadığını, belirli reaksiyonel fiiliyatlar ile oluşan bir

eylem olduğunu, başka bir söylemle bir varlıktan daha ziyade; deveren eden, tedavül olan, ağ benzeri bir stratejiler silsilesi olduğunu belirtir (1980, s. 97–99). Önceki bireysel ilişkiler aracılığıyla ortak çıkar doğrultusunda, ortak bellek halini alan kazanımları korumak (homeostaz durumu) ve kazanımları daha da ilerletmek (primordial tahakküm istenci) için bireyler kendi aidiyet auralarından bu stratejileri en iyi kurabilenleri lider olarak seçerler. Ortak grup çıkarlarını koruma ve ilerletme amacıyla seçilenler bir süre sonra kendilerinin ve yakın çevrelerinin çıkarlarını grubun tümünün çıkarlarıymış gibi algılarla bilinç oluşturmaya, onların iyiliğine olan durumların tüm toplumun iyiliğine olduğunu yaymaya ve neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirleyicileri olmaya başlarlar. Durkheim, *The Division of Labour in Society* adlı kitabında bu durumu şöyle açıklamaktadır:

Seçilenler, toplumun ortak çıkar ve düzenlemeler için kurduğu kurumlara (devlete) hükümet etmeye başladıklarında kuralları belirleyecek güce sahip olurlar... Peki nasıl oluyor da hükümete verilen en küçük zarar cezalandırılırken, toplumun diğer kuruluşlarına verilen daha korkunç saldırılar daha yumuşak kararlar veren mekanizmalara başvurularak affediliyor?.. Nerede olursa olsun yönetmek için gücü eline alan bir otorite kurulduğunda ilk ve en önemli fonksiyonu inanç ve geleneklere yani toplumsal bilince saygıyı güvence altına almak, onu iç ve dış düşmanlardan korumak olur. Böylece [o otorite] o toplumsal bilincin sembolü haline gelir. Bunu göz önüne aldığımızda sorunun cevabı kolayca anlaşılabilir. (1997, s. 42–43)

Toplumsal bilinci (collective conscience), belli bir toplumun sıradan vatandaşlarına mahsus olan görüş, düşünce ve inançların toplamı olarak (1997, s. 38–39) tanımlayan Durkheim, toplumu bir arada tutan etmenin ise *mekanik* ve *organik* diye adlandırdığı iki tür dayanışma olduğunu ileri sürer (1997, s. XIV). Görece daha geri kalmış toplumların mekanik dayanışmalı toplumlar olduğunu, bu toplumlarda toplumsal kuralların dışına çıkanların ciddi yaptırımlarla cezalandırıldığını, cezalandırmanın duygusal temellere dayandığını, cezalandırma eyleminden toplumun yararına olacak dersler çıkarılmadığını, bireyin sadece acı çekmesi için cezalandırıldığını, bazende cezalandırmanın suçlanan bireyin dışına taşıp eşi, çocukları veya yakınlarına sirayet ettiğini belirtir (1997, s. 44). Durkheim'a göre *mekanik dayanışmalı* toplumların temel özelliği bireylerin aynı davranış ve duygulara sahip olmaları, aynı değerleri sahiplenmeleri ve aynı kutsallara inanmaları nedeniyle çok az derecelerde farklılık sergilemeleridir (1997, s. 47). Durkheim, bireyin iki tür bilince sahip olduğunu, birinin şahsi (bireysel) durumları, diğerinin tüm toplumu ilgilendiren durumları kapsadığını, mekanik dayanışmalı toplumlarda bireyin ikinci, yani toplumu ilgilendiren durumları tercih ettiğini belirtir (1997, s. 61). *Mekanik dayanışmalı* toplumlarda, toplum uyumu ister pozitif ister negative olsun en üst düzeydedir (1997, s. 62).

Durkheim daha modern ve sanayileşmiş toplumların ise *organik dayanışmalı* toplumlar olduğunu belirtir (1997, s. 149). Bu tür toplumlarda bireylerin duygu, inanç, çıkar ve önemsedikleri değerler birbirlerinden farklıdır. Hukukun baskılayıcı, yaptırımcı ve cezalandırıcı olmaktan ziyade onarıcı ve kazanım odaklı olduğu organik dayanışmalı toplumlarda ortak çıkar farklılıklar üzerine kuruludur (1997, s.150). Toplum bir insan vücudu olarak düşünülürse, bireyler de bu vücudun farklı organlarıdır. Her birinin fonksiyonu ve görevi farklıdır fakat amaç vücudun bütünlüklü bir şekilde işlemesidir.

Herkes farklı bir işlevi yerine getirmek için uğraşiyor görünse de vücudun işlevsel olması için herkesin diğerlerine ihtiyacı vardır. Organik dayanışmalı toplumlarda dayanışma bu ihtiyaca binaen sağlanmaktadır. Durkheim, toplumsal bilincin modern toplumlarda toplumun tümünde değil de belli meslek gurupları içinde oluştuğu için daha dar [daha az kapsayıcı] olduğunu, böylesi toplumların kolektif bilinçlerinin ilk bakışta zayıf olması gerektiği düşünülse bile toplumsal iş bölümünden ortaya çıkan meslek guruplarının meslek ahlakının, birey egolarının (bireysel bencilliğin) önüne geçtiği için sosyal bağların mesleki guruplar aracılığı ile oluştuğunu söylemektedir (2012, s. 228). Misztal, bu söylemi nedeniyle Durkheim'in birey ve devlet arasında konumlanan bu aracı kuruluşları [meslek gurupları] siyasal baskı ve toplumsal ayrışmayı önleyen birer tampon olarak gördüğünü ileri sürmektedir (2003, s. 130).

Durkheim'a göre bireysel bilinçlerin çıkar ortaklaşmalarının ürettiği kurumsal yapılar vasıtasıyla ortaya çıkan devletin, toplumdaki tüm segmentlere aşağı yukarı aynı mesafede olması gerekir. Devletin bireylere ve bireylerin oluşturduğu mesleki yapılara kendilerini gerçekleştirme alanını garanti altına alması, bireyin toplumsal (kolektif=ortak) bilince aidiyet duymasını sağlar (Marske, 1987, s. 2). Durkheim, böylesi bir durumun gerçekleşebilmesi için de hukukun öncelikli olmasını ön görmektedir (1997, s. 70–73). Durkheim'a göre mekanik dayanışmalı toplumlarda ve organik dayanışmalı toplumlarda işleyen hukuk farklıdır. Mekanik dayanışmalı toplumlarda [geri kalmış toplumlar] hukuk baskılayıcıdır (repressive) (1997, s. 31–35), çünkü din toplumun tüm kurum ve kuruluşlarına hâkimdir. Yani kısasa kısas yaklaşımı vardır. Modern (gelişmiş) toplumlarda ise hukuk telafi edici, onarıcı, tazmin edicidir (restitutive) (1997, s. 68–70). Modern [gelişmiş] toplumlarda da bu baskılayıcı (repressive) hukuk sistemi henüz tam olarak ortadan kalkmamış olsa bile, telafi edici (restitutive) hukuk büyük ölçekte kurumlara yayılmış ve topluma nüfuz etmiştir (1997, s. 97). Durkheim, mekanik dayanışmalı toplumlarda din olgusunun esas alındığını, organik dayanışmalı toplumlarda ise bireylerin nasıl davranması gerektiğini belirleyen etmenin hukuk olduğunu ileri sürmektedir (2013, s. 85). Yani, Durkheim'a göre, birey odaklı olmalarından dolayı organik dayanışmalı toplumlar ilk etapta dağınık ve kakofonik yapıları toplumlara olabilmeye ihtimalini akla getirirlerse bile, toplumsal uyum ve birlikteliği oluşturan etmenin birey ve bireyin aidiyet duyduğu mesleki guruplar ve bu mesleki gurupların devlet ile ilişkilerini düzenleyen hukuki sistemlerdir (2013, s. 86).

Yukarıda anlatılanları özetlemek gerekirse, bireylerin, Foucault'un tanımladığı gücü elde etmek için önceki nesillerden miras aldıkları bilinci, zamanın ruhuna (içinde buldukları durumlara) uygun davranışlarla işleyip birbirleri ile girdikleri ilişkilerden toplumsal kurumlara yansıttıkları bilinç (toplumsal bilinç: teamüller, yazılı kurallar, hukuk, mevzuat vb.), zamanla o kurumlara seçilenler için birer güç aracı haline gelmekte ve bireysel bilinçlerden ayrışmaktadır. Mekanik dayanışmalı toplumlarda, yani inanç sisteminin baskın olduğu ve bireylerin birbirlerine benzediği toplumlarda toplumsal bilinci; din, ırk, milliyet vb. araçlarla seçilenlerin istek ve arzuları paralelinde yönlendirmek daha olasıdır. Mekanik dayanışmalı toplumlarda hukuk ve mevzuat daha ziyade seçilen azınlığın çıkarlarını koruyacak şekilde düzenlendiği için daha baskıcı ve daha cezalandırıcıdır. Deyim yerindeyse sadece intikam ve acı çektirme amaçlıdır.

Organik dayanışmalı toplumlarda ise bireysel bilinçler birbirlerinden farklıdır. Benzer özelliklere sahip bireyler bir araya gelip belirli gruplar meydana getirir. Yani toplum birbirlerine ihtiyaç duyan çeşitli gruplardan meydana gelmektedir. Hem grupları meydana getiren bireyler hem de gruplar birbirleri ile ihtiyaca binaen ilişki içindedirler. Bireylerin grupları, grupların toplumu oluşturduğu yapılarda seçilenlerin, toplumsal bilinci kişisel çıkarları doğrultusunda yönlendirmesi daha zordur. Organik dayanışmalı toplumlarda hukuk baskılayıcı (repressive) değil, onarıcı, düzeltici ve tazmin edicidir (restitutive).

Genel olarak bu günkü dünyada “olmakta olan” şeylere baktığımızda da, tüm insanlığın yüzyıllar süren mücadeleler sonucu ortaya çıkarttığı ve kurumlarına yansıttığı evrensel değerler veya bilinçlerin (hukuk, teamüller, işleyişler) o kurumlara seçilenlerin kişisel iradeleri doğrultusunda cerayan ettiği ileri sürülebilir. Aydınlanma ve Rönesans'tan beri organik dayanışma temelinde işleyen toplumlar oldukları için gelişen Avrupa ülkeleri ve ABD'de bile toplumsal bilincin hissedilebilir bir şekilde mekanik dayanışmalı bir yapıya evrildiği görülmektedir. Distopya olarak sınıflandırılan edebi eserlerin de bu tür mekanik dayanışmalı toplumsal bilinçlerin tedavülde olduğu zamanlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Distopya edebiyatı, yaşanan anın sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını inceleyerek bireylerin gelecekte nasıl bir dünya ile karşılaşabileceğini kurgusal bir dil ile anlatır. Bugün distopik roman olarak nitelendirilen birçok romanın savaş, açlık, otokrasi ve totaliterliğin ayak seslerinin duyulduğu zamanlarda kurgulandığı ileri sürülebilir. 1868'de, literature John Stuart Mill tarafından kazandırılan distopya terimi, 'iyi yer' anlamına gelen ve Thomas More ile özdeşleşen *Ütopya* teriminin çağrıştırdığı anlamın tam tersi bir anlam içermektedir. Yani ileride her şeyin şimdikinden daha güzel olacağını, insanların daha mutlu olacağı düşüncesinin aksine, her şeyin şimdikinden daha da kötü olacağını, insani değerlerin toplumsal bilincin kontrolünü ele geçiren küresel şirketler, bürokratik yapılar, teknoloji ürünü araçlar veya ideolojik yapılanmaların tahakkümünde ters yüz edileceğini öngören kurmaca anlatımlardır distopik eserler. Hillegas, distopya türü eserlerin Hitler, Stalin, Mussolini gibi liderlerin ortaya çıkmasıyla yaygınlık kazandığını ileri sürer (1967, s. 4). Millward, buna ek olarak, Sargent ve Moylan'ın XX. yüzyılda Kore, Vietnam, Orta Doğu, Kuzey İrlanda, Gulag Adaları [gibi yerlerde yaşananlar], şiddet suçlarının yükselişi, soğuk savaş, refah devletlerinin çöküşü, ekolojik felaketler, ahlaki bozulma ve çürüme gibi meydana gelen felaketlerin distopya türü eserlerin ortaya çıkışını hızlandırdığı düşüncesinde olduklarını söyler (2006, s. 16). Taşkın Takış'ın Doğu Batı dergisinin önsözünde belirttiği sözlerle söylemek gerekirse distopya yazını okuyucuya der ki:

Tutsak edici geçmişe ve büyük harflerle yazılan hiçbir hakikate bel bağlamadan yalnızca içinde bulunduğün koşulları tarafsız olarak resmetmeyi dene. Acaba nasıl bir zaman diliminden geçiyoruz? Bugüne kadar sana anlatılanlarla gerçeklerin örtüştüğünü gördün mü? Yalnızca basit bir ayakta kalma güdüsü ile canlıların birbirini ezdiği, bunun da ötesinde savaşın yüceltildiği ve cehaletin övüldüğü bir zemine varıldı. Ütopyaların vaat ettiği cennet ülkelerini artık unut! Çünkü hâlâ felaket dönemlerinin şarkılarını mırıldanmakla meşgulüz... Büyük bir yıkımın ve yozlaşmanın ürünüyüz bizler! (2017, s. 7)

Takış, gerçeğin daha iyi görülebilmesi adına bizden uzak bir geleceği haber eden distopyaların alışlagelen tüm mantık kurgularını karartıp geçmiş hafızaları tek tek sildiğini, böylece aynı doğrultuda hareket eden ve düşünen türlerin kopyalanıp çoğaltıldığını; geleneksel ilişkiler, tarih anlayışı, doğaya bakış ve dünya algısının tersyüz edilerek şimdiye kadar öğrenilen doğru/yanlış algılarının tahrif edildiğini, ahlâki ve vicdani değerlerin önüne kalın bir set çekildiğini, bu döngünün devam edebilmesi için yeni bir bilgi sistemine, ayrışmanın, sınıflanmanın kusursuz olduğu bambaşka bir etik manzumesine gereksinim duyulduğunu belirtir (2017, s. 7). Bu süreçte toplumun özel veya tüzel tüm bileşenlerine yeni vazifeler verildiğini öne süren Takış şöyle devam eder:

Gücü elinde tutan önderler, siyasilere, elitler ve daha altta toplanan iş adamları ve bilgi yayıcılarının esas görevi bu hınç mekanizmasının verimliliğini artırmaktır. Yepyeni ufuklara doğru hızla yol alınacaktır. Örneğin kitapların hayatımızdan çıkarılması gerekiyorsa, üst makamdan gelen emrin derhal yerine getirilmesi gerekir. Okumadığını, düşünmediğini, hayal etmediğini ve hattâ bugüne kadar hiçbir konuda fikir beyanında bile bulunmadığını ispatlayan biri çıkarsa, o kişi bu başarısından ötürü ödüllendirilmelidir. İdeal düzende duygular sıcak bir temas kurmaktan ziyade teknolojinin içe doğru hiçbir geçirgenlik kabul etmemesi gibi daima dışa doğru anlamsızlığı, soğukluğu ve boşluğu yaymalıdır. Her şey denetim altına alınmalıdır ki, tehditler savuşturuluncaya dek bu üstün görev dev bir gözün acımasız bakışlarına tam bir teslimiyet içinde devredilebilsin. Distopik bir toplum tahayyülü tüm anormallikleri normale çevirmekte yetkindir... Son yıllarda Orwell, Huxley gibi yazarların eserlerinin sanki dün yazılmış gibi bizde ilgiyle karşılanmasının somut bir açıklaması olmalıdır. Sözü edilen yazarların çalışmaları soğuk savaş öncesi bir döneme denk gelse de, bugünkü halet-i ruhiyenin esasen pek değişmediği, çelişkilerin, trajikomik sahnelerin ne derece benzer olabileceği yönündedir. Nihayetinde yaşadığımız dönem tam da distopik çağrışımlara uygun düşen bir ortamı çağrıştırır ve acı deneyimlerdeki süreklilik ütopyalardan çok distopyalara kulak vermemiz gerektiğini öğütler. (2017, s. 8)

Geleceğin daha iyi olamayacağını betimleyen kurgular, toplumun mevcut aksaklıklarını göz önüne alıp bu aksaklıkları eleştirerek, aksaklıklar düzeltilmezse neden olabilecek felakete ışık tutar. Bu kurguların ortak özelliği, genellikle birey ve toplum arasındaki çatışmadır. Kurguda toplumu yöneten yapının, varlığını sürdürebilmek için, bireyleri; kendini özdeşleştirdiği ve kutsallaştırdığı kurumlara göre şekillendirmeye, kendi ütopyasını toplumun ütopyasıymış gibi göstermeye yönelik bir algı yönetimiyle bilinç oluşturmaya çalıştığı görülmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin arasından, toplumun her kesimi için çalışacağını öne sürüp toplumun düzen için kurduğu yapı veya kurumların yönetimine gelenler, geçmişten süzülüp gelen ve o kurumlara sirayet eden ortak toplumsal bilinci kendi çıkarları doğrultusunda yönetmeye başladıkları andan itibaren toplum ile birey ayrışmakta, toplum bireylerden ayrı bir yapı olmaya başlamakta ve bireyler üzerinde yaptırım veya tahakküm kurmak için bireysel bilinçleri manipüle etmeye çalışmaktadır. Distopik kurgular da birey veya toplumun bir kesimini oluşturan belirli bir segmentin, toplumun üzerlerinde kurmak istediği bu tahakküm karşısındaki tutumlarını konu alır. Funda Civelekoğlu, William Golding'ın *Sineklerin Tanrısı (Lord of Flies)* romanını örnek vererek, kavramsal ve fiziksel bir bütünlük olarak nitelendirdiği toplumun en korku verici özelliğinin bizzat bireyler tarafından oluşturulmasına ragmen tek tek bireylerden bağımsız bir bütünlük olabilme kabiliyeti olduğunu belirtir (2017, s. 20). Romanda savaştan kaçmak için bir uçağa binen çocukların uçak kazası sonucu uzak ve ıssız bir adaya düşmesi ve bu adada yaşadıkları anlatılır. Civelekoğlu, toplumsal

bilincin birey üzerindeki tahakkümünü ve toplumsal bilincin ehil olmayan ellerde ne kadar yıkıcı olabileceğini bu kurgu üzerinden açıklamaktadır.

Çocukların ilk aşamadaki birincil sorunları doğa karşısında hayatta kalmaya çalışmaktır, fakat sonrasında buldukları adada bir medeniyet geliştirmeye başlarlar; hatta medeniyetlerin en önemli simgesi, liderleri Ralph'ın herkesi bir noktaya toplamak [ortaklaştırmak] amacıyla kullandığı [büyükçe] bir deniz kabuğudur. [amaçları hayatta kalmak için bir işbölümü yapmak, deniz kabuğu da onları bir araya getirip ortaklaştıran bir semboldür]. Amaçları hayatta kalmak ve kurtulmak amacıyla varlıklarını oradan geçmesi muhtemel gemilere duyurabilecek bir gösterge oluşturmaktır. Ancak, sonrasında her insanın doğasında bulunan vahşilik [id'den gelen yayılma ve kontrol altına alma dürtüsü, emperyal dürtü] çocuklarda da başgösterir ve hayatta kalma çabaları olabildiğince kanlı bir savaşa dönüşür. (2017, s. 21)

Civelekoğlu, Golding'in böylesi bir kurgu ile insanoğlunun kendi yarattığı kurguların ne şekilde esiri ve hatta kurbanı olabileceğini vurgulamak istediğini ileri sürer (2017, s. 21). İlk bireylerin ortak çıkar ve yararları için ortaya çıkartıp toplumsallaştırdığı kavram ve sembollerin bir süre sonra bireyler üzerinde birer tahakküm aracı haline gelmesi, toplumsal bilincin insanoğlunun emperyal güdüsü karşısında ne kadar kırılğan olduğunu gösterir. Durkheim da *Toplumsal İşbölümü (The Division of Labor in Society)* adlı eserinde bireylerin geçmişlerinden miras alıp kendi yaşam sürelerince de eklemeler yaparak oluşturdukları bilinçlerin ortaklaşma sürecinde nasıl toplumsal bilinç halini alıp bireylerden ayrıştığını, deyim yerindeyse Golding'in romanında çocukların etrafında toplandıkları *deniz kabuğu*'na dönüşüp, ortaklaşmayı değil de tahakküm kurmayı amaçlayanların elinde nasıl yıkıcı bir araç haline gelebildiğini anlatmaktadır. İlk bakışta birlik, bütünlük, benzerlik, özdeşlik ve homojenlik barındırdığı için mekanik dayanışmalı toplum yapısı daha sağlam ve daha az kırılğan olabilmeyi çağırırsa da; farklılık, çeşitlilik, benzemezlik ve heterojenlik barındıran organik dayanışmalı toplum yapısı her bireyin veya her segmentin diğerlerine olan ihtiyacına binaen daha bütüncüdür, dolayısıyla daha az kırılğandır. Toplum bir vucut olarak düşünülürse, her organın varolabilmek için diğer organlara olan ihtiyaca binaen onlarla sağladığı işbirliği ve uyumdur tüm vücudun bütünlüklü kalıp sağlıklı işleyebilmesini sağlayan. Bireylere daha iyi bir dünya, bir ütopya sağlayacağı vaadiyle bireylerin oluşturup etrafında ortaklaştığı kurumların, (hükümet, devlet, milliyet, din vb. semboller) kontrolünü ele geçiren yapılar kendilerince kurguladıkları ütopyanın önündeki her engeli ya sisteme entegre etme, yada entegre edilemezse yok etme yolunu seçer. Yani bir kesimin ütopyası başka bir kesimin distopyası haline gelir. Söz gelimi modernizm birileri için bir Ütopya ise başkaları için bir distopya olabilmektedir. Başka bir deyişle, ütopya gerçekleştirilmeye çalışılırken öne çıkan engellerin ortadan kaldırılmaya çalışılmasıdır distopyaları doğuran. Hazır & Dereci'nin ileri sürdükleri gibi "... Yaşadığımız dönemi şöyle tarif edebiliriz: niyetleri itibari ile ütöpik, sonuçları itibari ile distöpik bir dönem. Başka bir deyişle, bir ütopya hayali ile yola çıkan modernizm, tüm ürettikleriyle devasa bir distopya yaratmıştır" (2017, s. 97). Ütopyanın gerçekleştirilmesi yolunda atılan her adımın aslında insanlığı distopyaya daha da yakınlaştırmış olduğunu, neredeyse tüm ütopyaların distopyalara dönüştüğünü ileri sürebiliriz. Daha iyi, daha mutlu, daha bilgili, daha yeterlikli, daha muktedir bir yaşam için oluşturulmaya çalışılan bilincin bir süre sonra ya özne yada nesne veya her ikisi için de yıkım, kaos, kan ve gözyaşı ile

sonuçlandığı ileri sürülebilir. “Tüm savaşlar, işgaller, katliamlar daha iyi bir gelecek (Ütopya) için berbat bir bugün (distopya) yaratırlar” (Hazır & Dereci, 2017, s. 97). 1900’lü yılların ilk yarısında ortaya çıkan Nazizim de, aslında Hitler ve iktisatlarını onun etrafında konumlanarak elde etme peşinde olup, bilinçler manipüle edildikçe gittikçe genişleyen bir çember haline gelen bir topluluğun ütopyasıydı. Ari bir ırk yaratma düşüncesi ilk başlarda insanlık dışı gelse de, bireylerin ortaklaşma için kurdukları kurumlara hâkim olmaya başlayan bir gurubun (Nazi Partisinin), o kurumlara yerleşmiş ve toplumsal bilinç haline gelmiş kural ve teamülleri kendi ütopyaları (Ari ırk yaratma) doğrultusunda manipüle etmeye başlaması ve altyapı ilişkilerinin bu yönde gelişmesi, dolayısı ile gerçeklikten kopuk olsa bile iktisatlarını (varlıklarını) ancak bu düşünceyi desteklemekle sürdürebileceklerini gören bireylerin de bu bilinçle hareket etmeye başlaması, yahudiler için bir distopyaya dönüşmüş ve 6 milyona yakın yahudi yok edilmiştir. Hazır & Dereci, bir ütopyanın ortaya çıkması için öncül olarak sorunlu, eksik, arızalı bir halin olması gerektiğini, başka bir deyişle bir “kayıp öyküsüne” ihtiyaç olduğunu, kaynağı Tanrı olan bir “tamlik hissi” ile yaşadıkları için geleneksel toplumlarda bireylerin kayıp öykülerinin olmadığını, dolayısıyla geleneksel yapılı toplumların Ütopya üretmediğini ve dünyanın tümünü bu ütopyaya göre dizayn etme peşinde olmadığını ileri sürerler (2017, s. 101). Hazır & Dereci’ye göre geleneksel düşüncenin bir ütopyası olarak doğan modern dünya görüşünün gerçekleştirmediği ütopyalardır bugünün distopyaları (2017, s. 102). Modernliğin parametreleri olarak sekülerleşme, akılcılaşma ve bilimselleşme, bireysel özerklik, doğacılık ve doğalcılık, hazcılık, toplumsal yarar ilkesi ve yurttaşlık fikri, ekonomi modeli olarak kapitalizm, siyaset biçimi olarak liberalism, devlet biçimi olarak ulus devlet ve tüm bunların işletmecisi bir sanayileşmeyi gösterdikten sonra, bu parametrelerin ortak özelliklerinin, hepsinin geleneksel düşüncedeki tamlik hissinden kopup yepyeni bir paradigmaya işaret eden Hümanizm kavramı altında birleşmesi olduğunu ileri süren Hazır & Dereci, Hümanizm anlayışının insanı tanrının tahtına oturttuğunu savunmaktadırlar (2017, s. 102). Harari’ye atıfla, modernizmin bu insan-tanrısının kendi kendine var olup diğer tüm türleri ve doğayı yenilgiye uğratmış bir “Homo-Sapiens”, yani insan cinsinin en zeki türü olduğunu belirten Hazır & Dereci, ütopyalar kurup distopyaların oluşmasına neden olan etmenin modernizm düşüncesinin ürünü olan Homo-Sapiens’in Homo-Deus’a dönüşme eğilimi olduğunu ileri sürmektedirler (2017, s. 103). Homo-Deus’a evrilme eğilimindeki Modern toplumların gün geçtikçe totaliter rejimlere doğru kaydığı, insanoğlunun ne inanç sistemleri ne de beşeri hukuk sistemlerinin dizginleyemediği ve demokrasi ile birarada yürümeyen tahakküm ve kontrol altına alma dürtüsünden (kapitalizm) kaynaklanan çatışma ve anlaşmazlıkların gittikçe arttığı bir dönemde, herkesin cevap aradığı soru geleceğimizin nasıl olacağı sorusudur. Bu günü iyi okuyamayıp gelecekteki tehlikeleri bertaraf edemediğimiz takdirde Katharine Burdekin’in 80 yıl önce *Swastika Night* adlı romanında kurguladığı faşist bir dünyaya doğru gidiyor olabilir miyiz? Burdekin bu sorunun cevabını, yazdığı kurgu ile vermektedir aslında. Yaşadığı dönemde tedavülde olan mekanik dayanışmalı toplumsal bilince dayanarak, yedi yüzyıl sonra dünyanın gelebileceği noktayı yalın bir şekilde ortaya koymuştur.

Burdekin'in, Türkçeye *Swastika Geceleri* başlığıyla çevrilen *Swastika Night* adlı romanı 1937 yılında Murray Constantine müstear ismiyle yayınlandı. Hopkins, edebiyat tarihçisi Andy Croft'un, romanı 1930'larda yazılan distopik romanların arasında en iyi roman olarak nitelendirdiğini söyler (2006, s. 138). Roman, ismini Nazi Almanya'sının sembolü haline gelen ve Hitler ile özdeşleşip görüldüğü anda insanlarda faşizmin yıkıcı ve yok ediciliğini çağırıştıran *gamalı haç* tan almaktadır. Her totaliter, otokrat, dictator, faşist vb. yapının insanları etrafında biriktirip bu birikimden ortaya çıkan gücü kullanmak ve bir önceki paragrafta sıralanan maddelerin hepsini simgeleyen öznel bir sembol üretmeye gereksinim duyduğu açıktır. Tıpkı *Sineklerin Efendisi* romanında çocukların önce iyi niyetle birbirlerinden destek almak ve adadan nasıl kurtulacakları hakkında konuşmak için etrafında toplandıkları deniz kabuğunun bir süre sonra iktidarı belirleyen bir sembol haline gelmesi gibi. Deniz kabuğunu ele geçiren, merkez veya adanın sahibi olmakta, diğerleri ise deniz kabuğuna tehlike arz ettikleri için yok edilmesi gereken unsurlar olarak algılanmak istenmekte. *Gamalı haç*'in öyküsünün de benzer şekilde oluştuğu anlaşılmaktadır. Hitler ve Nazizmin sembolü haline gelmeden önce binlerce yıldır Hinduizm, Budizm ve diğer bazı inanç sistemlerinde iyilik, refah, bolluk, sonsuzluk, şans gibi olumlu kavramların sembolü olarak kullanılan *gamalı haç* (*swastika*) (Quinn, 2005, s. 125), yirminci yüzyılda Yahudi ve diğer bazı halkları toptan yok etmek isteyenlerin etrafında toplandıkları bir sembol halini alabilmektedir. Siyaset bilimci Lawrence Britt 20. yüzyılın faşist yönetim yapılanmaları olarak nitelendirilen Hitler, Mussolini, Franco, Suharto ve Pinochet gibi liderlerin yönetimleri üzerine yazdığı makalede, bu yönetimlerin ortak karakteristik özelliklerini 14 başlık altında sıralamış (2003, s. 20–23). Britt, bu ortak karakteristik özellikleri şöyle sıralamakta:

- 1-Güçlü ve devam eden milliyetçilik, 2-İnsan haklarının hafife alınması, değersizleştirilmesi, 3-Düşmanların (günah keçilerinin) konsolide edici bir neden olarak tanımlanması, 4-Militarizmin yüceltilmesi, 5-Cinsiyet ayrımcılığının artması, 6-Kitle iletişim araçlarının kontrol altına alınması, 7-Ulusal güvenliğin takıntılı hale gelmesi, 8-Din ve hükümetin içiçe geçmesi, 9-Şirketlerin gücünün korunması, 10-İş [emek] gücünün baskı altına alınması, 11-Aydınlığın ve sanatın değersizleştirilmesi, 12- Suç ve ceza saplantısı, 13- Yandaşlık [adam kayırma] ve yozlaşmanın yükselmesi, 14-Hileli seçimler (Britt, 2003, s. 20–23).

Britt, bu maddelerin tümünün bir anda ortaya çıkmadığını, zamana yayılarak kutsal sayılan sembollerin olmazsa olmazı haline getirildiğini, toplumsal bilincin de bu zaman diliminde bu yönde manipüle edildiğini ima etmektedir (2003, s. 23). 1937 yılında, henüz İkinci Dünya Savaşı başlamamışken, Burdekin Hitler yönetimindeki Alman toplumundaki toplumsal bilincin, Nazi Partisinin ütopyası doğrultusunda nasıl manipüle edilmekte olduğunu sezinlemiş, bu yönetimin dünyayı kontrol ederse bazı toplumlar ve özellikle kadınlar için nasıl bir distopya doğuracağını kurgusal bir anlatımla gözler önüne sermiştir. Daphne Patai, romanın 1985 baskısına yazdığı önsözde romanın, kadını; ruhu olmayan, hatta insan olmayan bir yaratık olarak toplumsal hiyerarşinin en alt tabakasında konumlandığını, dolayısıyla cinsiyet ayırımını öne çıkaran feminist bir distopik kurgu olarak düşünülmesi gerektiğinin altını çizmiş olsa da (s. 5), roman daha çok distopyaların gerçekleşmesini sağlayan teokratik-baskıcı yönetimlerin kendi ütopyaları doğrultusunda işleyen bir toplumsal bilinç dayatmasıyla toplumları mekanik dayanışmalı toplumlar haline getirip evrensel insani değerlerden uzaklaştırdığının altını

da çizmektedir. Burdekin yaşadığı dönemin Hitlerizm olarak da adlandırılabilir siyasi atmosferinden yola çıkarak bu atmosferin dünyayı savaşa götürebilecek bir ivmede ilerlediğini ve galip geldiği takdirde yaşamın sadece kadınlar için değil aynı zamanda kendi ideolojisi dışında kalan yahudi, hristiyan ve diğer toplumsal segmentler için nasıl bir hal alacağını gözler önüne sermiştir.

Romanın olay örgüsü, 'Yirmi Yıl Savaşları' (Burdekin, 1985, s. 40) sonrası (ki bunu, Burdekin'in romanı yazdıktan hemen bir kaç yıl sonra meydana gelen İkinci Dünya Savaşı olarak da düşünebiliriz), savaşı kazanan Almanya ve Japonya'nın dünyayı ikiye bölüp yönetmeye başlamalarından yedi yüzyıl sonrasını işlemektedir. Dünyayı, Avrupa ve Afrika'ya egemen olan Nazi İmparatorluğu ile Amerika, Asya ve Avustralya'ya egemen olan Japonya İmparatorluğu arasında bölüştüren roman, bu iki militarist bloktan Avrupa ve Afrika'ya hükmeden Nazi yönetimini konu edinmektedir. Romanın yazıldığı 1937 tarihindeki sosyal ve siyasal olaylara bakıldığında, Avrupa'da otoriter rejimlerin gittikçe güçlenmeye başladıkları, toplumların yönetimlerini yavaş yavaş ele geçirip toplumsal bilinci kendi savundukları siyasal eğilimler doğrultusunda yönlendirmeye başladıkları bilinen bir olgudur. Asya'da ise egemenlik savaşlarında Japonya'nın öne çıktığı bilinmektedir. Burdekin, bu iki gücün sosyal ve siyasal pratiklerinden ve bu pratiklerin etki alanına giren toplumsal davranışlardan savaşın ayak seslerini duymuş olmalı ki "*Yirmi Yıl Savaşları*" diye bir örgüden bahsetmektedir. Gerçi her iki güç de İkinci Dünya Savaşında yenilgiye uğrayarak emellerini gerçekleştirmekten alıkonulmuş, fakat Burdekin romanı yazarken bu iki gücün, ayak sesleri duyulan savaşta galip gelirlerse sosyolojik gidişatın nerelere varabileceğini kurgulamıştır. Yirmi Yıl Savaşı'ndan galip çıkan Nazi Almanyasının tahakkümünün başlamasıyla Naziler din olgusunun toplumlar üzerindeki etkisinin güç kullanmaktan daha faydalı olduğunu anlamış, Hitler'i insan kategorisinden çıkarıp 'Gök Gürültüsü Tanrısının' kafasının patlaması sonucu yaratılan insanüstü bir dini figür, bir peygamber veya tanrının oğlu mertebesine koymuştur. Savaşın kazanılmasından yedi yüz yıl sonra toplum en üstte; Tanrı kategorisine yükseltilmiş Hitler'in olduğu, onun altında bizzat Hitler tarafından özenle seçilmiş 3000 kişinin soyundan gelen Alman Şövalyeler, onların altında tüm diğer Nazi Alman erkekler, onların altında Alman olmayan fakat Hitler'i destekleyen diğer Nazi erkekler, onların altında 'solucan'dan biraz değerli Hristiyan olmayan kadınlar, onların altında "solucandan değersiz olan Hristiyan erkekler" ve en altta "yeryüzünün en aşağılık, en iğrenç sürüngeni" olan Hristiyan kadınlar olarak katmanlara ayrılmıştır (Burdekin, 1985, s. 7). Romanın hemen başında, Gamalı Haç şeklinde inşa edilmiş kilisede aylık olarak yapılan ayinde, yaşlı şövalyenin yaptığı ve sayısız kez yapıldığı için herkesin bilincine kazınmış olan konuşmadan, katmanlara bölünmüş toplumun sosyolojik ve kültürel anatomisinden anlıyoruz ki toplum tanrılaştırılmış bir figürün altında hiyerarşik bir düzende Durkheim'in mekanik dayanışmalı toplum tarifi çerçevesinde yapılmış ve düzen bu şekilde sürmektedir. Kilisede her yaşta erkeklerden oluşan topluluğun hep bir ağızdan "Tüm erkeklerin fani bedenleri ile üzerinde yürüdükleri bu cismani yeryüzünü ve içinde kahramanların olduğu ruhani cenneti yaratan Gök Gürültüsü Tanrısı ve bir kadından doğmayan fakat babasının [şimşek gibi patlayan] kafasından doğan, Tanrının oğlu Kutsal Adolf Hitler'e inanırım" (Burdekin, 1985, s. 5) şeklinde ayin yapması, toplumdaki bireylerin hepsinin benzer

şekilde hareket ettiğini; duygu, düşünce ve inanışlarının aynı olduğu iddiasına kanıt olarak gösterilebilir. Toplumsal bilinç Nazilerin savaşı kazanmadan önceki evrensel değerlerden o kadar sapmış ki daha önce kötülüğü temsil eden şiddet, gaddarlık, vahşilik, katliam, acımasızlık vb. bazı kavramlar Hitlerizmin kutsal dininin benisenmesi gereken ritüelleri haline gelmiştir. Kilisedekilerin ayini şu sözlerle bitmektedir: "... Ve ben, gurur, cesaret, şiddet, acımasızlık, katliam ve diğer tüm askeri erdemlere inanırım. Yaşasın Hitler" (Burdekin, 1985, s. 6). Toplumun en alt katmanında bulunan kadınlar kafes gibi çevrelenmiş ahırdan farkı olmayan bölgelerde her türlü insani haktan mahrum bir şekilde yaşamaktadırlar. Kadınlar sadece çocuk doğurmak için kullanılmakta, erkek çocuk doğurdıkları zaman çocuk 18 aylıkken onlardan alınmakta ve erkekler tarafından sistemin gerekleri doğrultusunda eğitilmektedir. Kadınların uymak zorunda oldukları iki kural var. Hiç bir durumda asla bir erkeğe karşı koymamak ve erkek bebeklerini 18 aydan sonra hiç bir itiraz göstermeden sisteme teslim etmek. Tecavüz bir suç olmaktan çıkmış, isteyen erkek istediği kadını veya ergen olmuş kızı çocuk doğurmak için kullanabilmektedir. Erkekler kadınlardan öyle tiksindirilmiş ki eşcinsellik yaygın ve kanıksanmış bir olgu haline gelmiştir. Savaşın kazanılmasından sonra böylesi toplumsal bir bilinç oluşturmak için dünyadaki bütün kitaplar, dergiler, resimler, kısaca bütün görsel ve işitsel iletişim araçları ve Hitler'in resimleri toplatılıp yok edilmiş, Hitler'in uzun boylu, uzun saçlı, yakışıklı olduğu düşünülmektedir. 20 yıl savaşlarından önce dünyada yaşayanların barbarlar olduğu, Nazi Almanya'nın dünyadaki ilk medeni imparatorluk olduğu öğretilmiş, Alman topraklarının ise kutsal topraklar olduğu için suçlu veya bir solucandan da aşağıda görülen Hristiyanların bu toprakları kirletmemeleri için Almanya'ya girmeleri engellenmiştir. Her Nazi 30 yaşından önce oğul sahibi olmak zorundadır. Nazizm hem bir din hem de bir yönetim biçimi olarak devam etmektedir. Kadınların içinde buldukları durumu biraz daha açıklığa kavuşturmak için ayrıntı vermek gerekirse; kadınlar traş edildikleri için saçları yok, bakımsız oldukları için vucut hatları güzellik algısının ötesine geçmiş, çocuk doğurmaktan karınları iyice sarkmış, basenler dışarı sarkmış, eğitim alamadıkları için muhakeme kapasiteleri bir çocuğunkinden daha az, tecavüze veya baskı karşısında itiraz etmemeye şartlı olduğu için iradesi gelişmemiş, başka deyişle hayvandan çok da farklı olmayan bir canlı olarak algılanmaktadırlar. Romanın birinci bölümünde kilisedeki ayini yöneten Şövalye Von Hess'in konuşmalarından yedi yüz yıldır oluşturulmaya çalışılan toplumsal bilincin geldiği noktayı açık bir şekilde görüyoruz. Yaşlı Şövalye Von Hess yedi yüz yıl sonra bile atalarının 1937lerde iktidara gelmek için yaptıklarını sürdürmektedir. Yani, bireysel bilinçlerin ortaklaştığı ve toplumsal kurumlarda cisimleşen ortak aklın veya kolektif bilincin bir süre sonra bireysel bilinçlerden apayrı bir forma dönüşüp o kurumları yönetenlerin ütopyaları doğrultusunda işleme için yaptıkları çarpıtmaları hala devam ettirmektedir. Oluşturdukları ve tepesinde konumlandıkları sistemi sağlamlaştırıp ebediyen sürdürmek için sürekli şu bilinci dayatmaktadırlar:

Bir erkek bir kadından üstünken bir [Alman] Nazi de yabancı bir Nazi taraftarından üstündür... Bir şövalye bir Nazi'den üstündür. Der Fuerher bütün şövalyelerden üstündür, hatta merkez [komitedeki] on şövalyeden bile. Ve Der Fuerher şövalyelerden üstünken efendimiz Lord Hitler Der Fuerherden üstündür. Fakat Gök Gürültüsü Tanrısı ve efendimiz Hitler, hiçbiri diğerinden üstün değildir. Hiçbiri [ötekine] emretmez veya itaat etmez. Onlar eşittirler. Onlar Tanrıdırlar. (Burdekin, 1985: 8)

Burdekin, bireylerin kendi aralarında bir düzen kurmak için ortaklaşarak meydana getirdiği kurumlara yansıyan teamül ve kuralların ne kadar savunmasız ve istismara açık olduğunu, hep devam edeceği sanılan ortak aklın otoriter ve totaliter yönetimlerce ne kadar çabuk tersine dönüştürülebildiğini, insanların mücadele ede ede biriktirdiği ve artık bu dakikadan sonra geldikleri seviyenin altına düşmeyeceğini sandıkları medeniyetin kurumlarının, bir sosyopatın eline geçerse ne kadar kolay ve çabuk geldiği yerden fersah fersah geriye gidebileceğini vurgulamak istemektedir. 2700'lü yıllar olsa bile totaliter bir aklın kontrolüne geçen toplum bilincinin gelebileceği noktaları çok açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Artık Hıristiyanlığa değil de Hitlerizme hizmet veren kilisede önce erkeklere sonra kadınlara her ay vaaz ve telkinler verilerek yedi yüz yıldır oluşturulmakta olan bilinç pekiştirilmeye devam edilmektedir. Erkeklerle "... Kalplerinizi katılaştırın, herşeye karşı katılaştırın, her şeyden önce de kadınların gözyaşlarına karşı katılaştırın. Kadının ruhu yoktur, o yüzden acıyı hissetmez. Onun gözyaşları sahtedir, yalan ve aldatmadır" (Burdekin, 1985, s. 10). Erkeklerden sonra, koyun sürüsü gibi kiliseye getirilen kadınlara ise; "Kadınlar, sessiz olun. O feminen ciyaklama ve iniltilerinizle bu mübarek erkeksi yerin kutsal havasını alt üst etmeyin. Ağlayacak ne var? Erkeklerin anneleri olmanıza izin verilerek tüm diğer dişi hayvanlardan üstün tutulmuyor musunuz?" denilmektedir. (Burdekin, 1985, s. 12). Vaazı veren şövalye erkeklere karşı nasıl davranmaları gerektiği üzerine bir kaç direktif verdikten sonra şöyle devam eder:

Bu veya şu erkeği istiyorum veya hazır değilim deme [lüksüne] sahip değilsiniz. [Sizin için] Bir erkeğin isteğine kadınsı kaptislerle karşı gelmek uygun değildir. [Uygun olan] arzu ediyorsa bir erkeğin 'ben ondan sıkılana kadar bu kadın benimdir' demesidir... Her ne durumda olursa olsun, bir kadın için herhangi bir erkeğe karşı gelmek (bir Hıristiyan hariç) en aşırı ahlaksızlık ve dine karşı gelmek veya küfretmektir. (Burdekin, 1985, s. 13)

Durkheim'a göre mekanik dayanışmalı toplumların temel özelliği bireylerin aynı davranış ve duygulara sahip olmaları, aynı değerleri sahiplenmeleri ve aynı kutsallara inanmaları nedeniyle çok az derecelerde farklılık sergilemeleridir. Durkheim, bireyin iki tür bilince sahip olduğunu, birinin şahsi (bireysel) durumları, diğerinin tüm toplumu ilgilendiren durumları kapsadığını, mekanik dayanışmalı toplumlarda bireyin ikinci, yani toplumu ilgilendiren durumları tercih ettiğini belirtir (1997, s. 61). Yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere bir kaç istisna olsa bile tüm erkek ve kadınların erkek kadın ilişkilerine bakış açıları tamamen aynılaşmış ve erkekler kendilerini dünyaya getiren, onları var eden kadınlara karşı uyguladıkları zulmü olağanlaştırmışlardır. Almanya'nın 1900'lü yılların ilk yarısındaki sosyal ve siyasal yapısına bakıldığında İnsanların distopik durumların (belirli bir entitenin ütöpik durumlarının) ayak seslerinin duyulmaya başlandığı zamanlarda, önce bu durumların mevcut, yani işler halde olan bireysel ve toplumsal bilinç halleri ile uyuşmadıkları gerekçesiyle gerçekleştirmelerinin mümkün olamayacağını düşünüp gereken yerde gereken tepkiyi göstermedikleri ileri sürülebilir. Ütöpik amaçlarına ulaşmak için özellikle toplumdaki ekonomik ve güvenlik alanındaki anomali ve aksaklıklar üzerinden enerji biriktiren yapıların her engelden sonra sürekli büyüyen bir kartopu gibi önüne geleni de kendilerine katarak bir sonraki engele doğru yuvarlanıp yol almaya devam ettiği görülmektedir. Yuvarlanma sürecinde

bireyler arası altyapısal (iktisadi) ilişkilerin de kartopunun gittiği yönde değişmeye başlamasıyla, daha önce mevcut bireysel ve toplumsal bilinçle uyuşmadığı, bu yüzden de gerçekleşmesinin olanaksız görüldüğü durumların bir bir gerçekleşip yeni bilinçler olarak çekim merkezi haline geldikleri görülmektedir. Ünlü Alman ilahiyatçı Martin Niemoeller'in bu durumlar için motto haline gelen sözleri bu süreci en yalın hali ile özetlemektedir. Niemoeller, gereken yerde gereken tepkinin verilmemesiyle toplumun bazı kesimleri için oluşan distopik durumu şu şekilde dile getirmektedir:

Önce Komünistler için geldiler, sesimi çıkarmadım, çünkü komünist değildim. Sonra Sosyalistler için geldiler, sesimi çıkarmadım, çünkü Sosyalist değildim. Sonra sendikacılar için geldiler, sesimi çıkarmadım, çünkü sendikacı değildim. Sonra Yahudiler için geldiler, sesimi çıkarmadım, çünkü yahudi değildim. Sonra benim için geldiklerinde ses çıkarabilecek kimse kalmamıştı artık. (Rothery, 1991, s. 2)

Durkheim mekanik dayanışmalı toplumları tarif ederken bu toplumlarda toplumsal kuralların dışına çıkanların ciddi yaptırımlarla cezalandırıldığını, cezalandırmanın duygusal temellere dayandığını, cezalandırma eyleminden toplumun yararına olacak dersler çıkarılmadığını, bireyin sadece acı çekmesi için cezalandırıldığını, bazende cezalandırmanın suçlanan bireyin dışına taşıp eşi, çocukları veya yakınlarına sirayet ettiğini belirtir (1997, s. 44). Öyle anlaşılıyor ki, organik dayanışmalı toplumlarda birbirlerine olan ihtiyaçları nedeniyle birbirlerinin devamını sağlayacak olan kurumlar gereken yerde gereken tepkiyi koyamamış, toplumun belli bir gurubunun diğer guruplar üzerinde tahakküm kurmasının önüne geçememişler. Niemoeller'in mensubu olduğu Kilise ve yaptıkları işbölümü ile toplumun işlerliğini sağlayan diğer organlar gereken yerde gereken tepkiyi koyamadıkları için üzerlerine yuvarlanan kartopunun kütesine eklenmiş ve Nazi yapılanmasının ütopyasının yolunu açmıştır. Romanda da, Hitler imparatorluğu daha tam gücüne erişmemişken İngilizler ve İskoçlar bir kaç kısa süreli karşı çıkış gerçekleştirmiş olsa da zaman ve mekân açısından anakronik oldukları için başarı sağlanamamıştır. Nitekim Yonan, Hitler'in iktidara gelmek için yoğun çaba sarfettiği dönemde ülkedeki çoğunluğu kontrol eden Protestan kilisesinin Hitler'in Yahudilere yaptığı soykırıma gereken muhalefeti yapmadığını, Katolik kilisesinin ise önce Nasyonal Sosyalistleri değil Weimar'ı desteklediğini, fakat Hitler iktidarı ele geçirdikten bir kaç ay sonra geleceğini garanti altına almak amacıyla duruşunu tamamen değiştirip Hitler ile özel bir anlaşma imzaladığını iddia eder (1999, s. 311). Yonan, ancak gücü ele geçiren Hitler'in herhangi bir anlaşmaya sadık kalma niyetinde olmadığını da altını çizer (1999, s. 312).

Okuyucu, kilisede gerçekleştirilen ayinden Nazi İmparatorluğunun kadınlar ve diğer topluluklar ile ilgili yedi yüz yıldır oluşturduğu bilincin ne olduğunu, toplumun hiyerarşik yapısını, Nazilerin galip çıktığı Yirmi Yıl Savaşlarından sonra insanların bilinçlerinin tabir yerindeyse formatlanıp sıfırlandığını, o güne kadar hep önceki nesillerden miras alıp kendi yaşam süreleri boyunca da eklemeler yaptıkları kolektif birikimin tamamen yok edildiğini, Nazi İmparatorluğundan önceki bütün kültürel, felsefi, tıbbi, sanatsal faaliyetler hakkındaki yazılı ve görsel materyallerin yok edildiğini, Hitler'in bir kadından değil de gökgürültüsü tanrısının kafasının patlamasından doğduğunu ve evrensel değerlerin, iyi ve kötü kavramlarının yedi yüz yıl önceki anlayıştan tammamen ayrıştığını anlamaktadır.

İkinci bölüm, olayların geçtiği bölgenin tek söz sahibi ve kural koyucusu olan Friedrich von Hess adlı şövalyenin çiftliğinde çalışan Hermann adlı çiftçinin kiliseden çıktuktan sonra daha önce İngiltere’de bir görevdeyken tanıştığı başarılı bir uçak teknisyeni olan Alfred ile karşılaşmasıyla başlamaktadır. Alfred, sorgulayıcı bir karakter olması nedeniyle yürürlükte olan bireysel ve toplumsal bilince, yani mevcut düzene olan inancı zayıflamaktayken Almanya’ya bir nevi hac görevini yerine getirip inanç tazelemeye gelmiştir. Kilisenin bahçesinde karşılaşan ikili bir süre sohbet ettikten sonra beraber kalacakları yere hareket ederler. Olay örgüsü, aynı gece, Hermann’ın kilisenin korosunda şarkı söyleyen bir çocuğu dövüp, şövalye Frederick von Hess’in yönettiği mahkemede Alfred’i şahit göstermesiyle devam eder. Von Hess, Alfred’in mahkemeye sunduğu tanıklıktan etkilenmiş olmalı ki, Hermann’ı gönderdikten sonra Alfred’e “Sizi daha iyi tanımak isterim” der (Burdekin, 1985, s. 45). Alfred, feodalite üzerine kurulu toplumda bir şeylerin yanlış gittiğini hissetmekte fakat toplumsal bilincin birey bilinci üzerine kurduğu tahakküm o kadar güçlü ki inancını zayıflatan etmenlerin ne olduğunu hissetse de bunu sesli olarak dile getirememekte, kafasındaki muğlaklığı netleştirecek dayanaklar aramaktadır. Bu nedenle von Hess’in davetinin sıradan bir davet olmadığını düşünerek arkadaşının da davete katılmasını sağlar. Arkadaşı Hermann’ı kendisiyle von Hess’in davetine icabet etmek için ikna etmeye çalışırken bile yanlış giden durumlara işaret etmektedir. Şöyle der Alfred arkadaşısı Hermann’a: “Hermann, beni seviyorsun değil mi? Evet, der Hermann kısıp bir sesle. İngiliz olmama ragmen mi? Evet. O halde, eğer bir İngilizli sevip güvenebiliyorsan, o zaman hepimiz için, tüm erkekler için önemli bir şeyin, bir bilginin, bir hikmetin olabilme düşüncesini de kavrayamıyor musun?” (Burdekin, 1985, s. 63). Friedrich von Hess, Hitler İmparatorluğunun savaşı kazanıp iktidara sahip olduğu zamanlarda Hitler’den sonra gelen ve 10 kişiden oluşan Şövalyelerden birinin soyundan gelmektedir. Ailenin soyu, ilk von Hess’in sonraki nesillere gizlice aktarılmak üzere verdiği bir resim ve elle yazılmış bir kitabın getirdiği ağır sorumluluk yüzünden ‘deli’ diye bilinmektedir. Fotoğraf, Hitler’i oldukça güzel ve alımlı bir kadın ve diğer iki nazi ile resmetmekte, kitap ise; Hitler İmparatorluğundan önceki medeniyet ve toplumsal bilinç hakkında bilgi vermektedir. Savaşın sonra toplumsal bilinci geçmişinden kopartıp topluma istenilen bilincin empoze edilmesini sağlamak için bütün yazılı ve görsel araçlar yok edilmeye başlanınca, şimdiki şövalyenin atası olan von Hess, Hitler’in bir fotoğrafını saklar ve hatırlayabildiği kadarıyla savaşın önceki durumların anlatıldığı bir kitap yazar. Kitapta, bütün Avrupa ve diğer yerlerde hâkim dinin Hıristiyanlık olduğu, Hitler’in bir tanrı değil, ölümlü bir insan ve Hıristiyan olduğu, kadınların mevki sahibi saygın bireyler olduğu ve savaşın önce şimdikinden daha ileride bir medeniyet olduğundan söz edilmektedir. Alfred’i evine davet eden Friedrich von Hess, üç oğlunun bir uçak kazasında ölmesi ve kendisinden sonra bu emanetleri verebileceği kimsenin olmaması nedeniyle yüzyıllardır nesilden nesile gizlice aktarılan sırrın kanıtlarını Alfred’e vermeye karar verir. Çünkü diğer insanların da bu bilgiye sahip olmalarını istemektedir. Bu noktadan sonra romanın büyük bölümü Alfred ve von Hess’in geçmiş ve şimdiki anlayışlar üzerine konuşma ve değerlendirmeleri ile geçer. yedi yüz yıldır toplumun bütün kontrolünü ele geçirip ütopyasını gerçekleştiren Nazi İmparatorluğu öyle bir mekanik dayanışmalı toplum yaratmış ki bu toplumda Nazilerin feodal sistemlerinin lehine olan her şey toplumsal

bilinç haline getirilmiş ve kadınlar başta olmak üzere Nazilerin dışındaki her kesim için kabullenilmiş distopik bir durum meydana getirmiştir. Sorgulayıcı Alfred bile ilk başta von Hess'in gösterdiği fotoğrafta Hitler'in yanındaki gencin bir kız olduğunu farkedememiş, onun güzel yüzlü bir erkek olduğunu düşünmüş. Von Hess, Alfred ve arkadaşı Hermann'ın dikkatini o yöne çekince Alfred şaşkınlığını şu sözlerle dile getirir: "Bir kız! Bir erkek çocuk kadar güzel bir kız, saçları erkek saçı gibi, duruşu bir erkek çocuğun asil duruşu, bakışı direk ve korkusuz" (Burdekin, 1985, s. 68). Olay örgüsü, romanın son bölümlerine kadar yüzyıllardır toplumsal bilinçten çıkarılıp yok sayılan bu yüzden de Alfred ve Alman arkadaşı Hermann'a yabancı gelen bazı kavram ve terimlerin yaşlı şövalye von Hess tarafından açıklanması ile ilerler. Örneğin, von Hess Hitler'in hiç evlenmediğini söylediğinde, Alfred ve Hermann evliliğin ne demek olduğunu anlayamayınca, von Hess bunun bilinçten silinen bir kavram olduğunu, evli olmanın bir evde bir kadın ve çocuklarla ölünceye kadar yaşamak olduğunu ve 20 yıl savaşlarından önce toplumun bu şekilde yaşadığını açıklar (1985, s. 68). Alfred'in anlamını bilmediği kavramlardan biri de 'demokrasi' kavramıdır. Von Hess, demokrasi kavramını, herkesin seçme ve seçilme hakkının olduğu, özgür iradenin önemli olduğu, zor bir yönetim şekli olmasına rağmen yokluğunda kaosun oluştuğu ve kaosun da ya otoriter bir yönetim, ya bir tek Fuerher (lider), ya oligarşi, ya da askeri bir yönetimle sonuçlandığını belirtir (s. 147). Von Hess'e kadar nesilden nesile geçen kitapta kadınlar hakkında anlatılanlar ile şimdiki durumlar üzerine konuşma devam ederken Alfred kadınların neden kendilerinden bu kadar vazgeçtiğini ve bu duruma düşmelerine izin verdiklerini sorar (s. 69). Bu soruyu sorması ilk bakışta Alfred'in kadınların bulunduğu durumdan memnun olmadığını akla getirir. Bununla birlikte, von Hess, kadınların bu duruma düşürülmesinin kasıtlı olarak Alman erkekleri tarafından gerçekleştirildiğini, bunun bir insanlık trajedisi olduğunu söylediğinde, Alfred yine de kadınların erkeklere itaat etmelerinde bir sakınca olmadığını, aksi bir durumun doğal olmayacağını belirtir (s. 70). İçinde yaşadığı toplumun sosyolojik yapısı nedeniyle bilincinde canlanan bazı sorulara cevap bulamadığı için inancı zayıflamış ve bu yüzden de şüphe ve sorgulamalarla dolu olan biri olmasına rağmen, Nazi yapılanmasının yüzyıllardır yürütmekte olduğu mekanik toplumsal bilincin birey üzerindeki etkisini Alfred'in bu cümlesi çok açık bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Zira, Durkheim'in dediği gibi, her neslin önceki nesillerden miras olarak aldığı ve kendi bireysel ortaklaşmaları sonucu zamanın ruhuna uygun eklemlemeler yapıp toplumun ortak kurumlarına kolektif (toplumsal) bilinç olarak yansıttığı bilinç, organik bir dayanışma şeklinde yapılanmış kurumlarda cisimlenmemişse, evrensel değerlerden nasip alamamış, yani id'den gelen primordiyal tahakküm kurma dürtüsünün esiri olmuş yapıların kontrolüne geçtiğinde, toplumsal ilerleyiş sadece bu yapıların algı kapasitesi ve ütopyaları doğrultusunda ilerlemekte ve bir süre sonra iktisat haline gelip olağanlaşmaktadır.

Romanda kurgulanan Nazi İmparatorluğunda toplumsal kuralların dışına çıkanlar şiddetli bir şekilde cezalandırılmaktadırlar. Örneğin bir Almanın Hıristiyan bir kadınla ilişki kurması şiddetli dayakla cezalandırılmaktadır. Hermann'ın, Hıristiyan bir kıza saldıran çocuğu dövmesi ve mahkemede yaptığının haklı olduğunu savunması toplumdaki adalet kurallarının da Durkheim'in mekanik dayanışmalı toplumlara özgü olduğunu söylediği 'restrictive', yani kısıtlayıcı, katı bir şekilde cezalandırıcı hukuk

çerçevesinde işlediğini göstermektedir. Bölge sorumlusu olduğu için mahkemeye başkanlık eden Şövalye von Hess ve Alfred'in konuşmasında da Şövalye, şayet Hermann Çocuğun cinsel saldırıda bulunduğu kızın Hıristiyan olduğunu kanıtlarsa çocuğun çok kötü dayak cezası alacağını söylemesi hukuk sisteminin restrictive olduğunu göstermektedir (1985, s. 104). Von Hess, toplumun tümünün aynı kavramlar, benzer sanatlar, benzer yaklaşımlar içinde olduğunu, Hitler'in İncili, absürd mitlerin anlatıldığı kitaplar veya teknik kitaplar dışında okunacak bir şey olmadığını, toplumda farklılığa dayalı bir eşitliğin olması gerektiğini, herkesin kıskançlık duymadan yetebildiği alanlarda etkinlikte bulunması gerektiğini söylemesi (1985, s. 148), Şövalyenin bireysel bilinçlerin ortaklaştığı kurumlara sirayet eden bilincin organik dayanışmalı bir karakteristik taşıması gerektiği düşüncesinde olduğunu göstermektedir. Von Hess'in, şu anki mevcut toplumsal bilincin, bir insanın yaşam süresi içinde oluşmadığını, ne İsa'nın ne de Hitler'in veya onların muritlerinin Avrupa'yı kendi yaşam süreçleri içinde dönüştüremediğinin altını çizmesi ve Alfred'e eğer ölmeden önce 20 kişiyi insanlığın aslında bu olmadığı konusunda ikna ederse görevini yerine getirmiş olacağını salık vermesi (s. 148), böylesi bir distopik durumdan kurtulmanın aceleye getirilmemesi ve kendi ütopyası için bu distopyayı yaratan yapının yaptığı gibi şiddet kullanılmaması gerektiği düşüncesinde olduğunu gösterir. Von Hess'in bu düşüncede olması, onun aslında organik dayanışmalı toplumlarda işleyen tazmin edici, onarıcı (restitutive) hukuku savunduğu ileri sürülebilir. Romanın son iki bölümünde ise Alfred, von Hess'e kadınları tekrar eski günlerdeki saygınlığa kavuşturmak ve kitaptaki bilgileri İngiliz ve diğer milletlere anlatmaya ve Nazi İmparatorluğunu ayakta tutan bilincin değersizleştirilmesi için şiddete başvurmak hariç ne yapılması gerekiyorsa yapacağına yemin ederek emaneti alıp İngiltereye dönmesi ile devam eder. İngiltere'de sonradan sürgüne gönderilen Hermann'ın yanına gelmesiyle Alfred, büyük oğlu Fred ve Hermann kitabı okumayı bitirip ne yapmaları gerektiğine karar verdikten bir kaç hafta sonra Nazi askerleri tarafından basılırlar. Alfred'in oğlu kitapla birlikte kaçmayı başarırken, Hermann baskında öldürülür. Bir Nazi subayın ölen Hermann'ın kafasına tekme atmasıyla kendine hâkim olamayan Alfred çıkan kargaşada çok kötü bir şekilde dövülüp hastaneye kaldırılır. Bir süre hastahanedeki tedavi görüp oğlu Fred'in de kitabı güvenli bir yere sakladığını öğrendikten sonra yaşamını yitirir.

Burdekin, her ne kadar kadınları Hitler imparatorluğunun hiyerarşik yapısında en altta ve insani değerlerden uzak koşullarda resmediyor olsa da romanda belirgin bir kadın karakter bulunmamaktadır. Kadınların kurtuluşu, Von Hess ailesi tarafından asırlardır gizli bir şekilde nesilden nesile aktarılan kitabın içeriğini okuyup bir nevi aydınlanan Alfred'e, yani bir erkeğe bırakılmaktadır. Daphne Patai, romanın 1985 baskısına yazdığı önsözde bu konu ile ilgili şöyle bir açıklama yapmaktadır: "Burdekin, her ne kadar önceki eserlerinde cinsiyet ideolojisinin problemleri ile ilgilenmeye alışkın olsa da, belli ki Hitler'in iktidara tırmanışı geleneksel eril tehlikenin sadece kadınlar için değil tüm toplum için tehlike teşkil ettiği algısının zihninde berraklaşmasına yardım etmiştir" (1985, s. 12). Patai, Nazi Almanya'daki olayları ve ondan önce de Mussolini İtalyasında olanları izleyen bir feministin sadece cinsiyet ideolojileri değil toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren faşizm olgusunu öne çıkarmasının yadırganacak bir tarafı olmadığını ima etmektedir (1985, s. 12). Bell ve Often, Nazilerin kadınlar hakkındaki

düşüncelerinin zaten açık olduğunu, 1933'te kadın hareketlerinin tüm şubelerini kapatmadan bir yıl önce Nazi Çalışan Kadınlar Komitesi'nin bir üst mahkemeye başvuruda bulunduğunu, bir gazetenin de bu başvuruyu haberleştirdiğini öne sürerler (1983, s. 383). Patai, Bell ve Often'a atıfla gazetenin Nazilerin kürtaj için ölüm cezası getirmek istediğini, kadınları erkeklerin birer kuluçka makinesi, uşağı, hizmetçisi yapmak istediğini ileri süren bir haber yayınladığını belirtir (1985, s. 13). Yani Nazilerin kadınlar hakkındaki düşünceleri zaten belliydi. Belli olmayan, insanlığın diğer bileşenleri hakkındaki düşünceleriydi. Bu açıdan değerlendirildiğinde, roman feminist bir distopyadan ziyade tarihin silinmesinin ya da bireysel bilinçlerin, Durkheim'ın tarif ettiği gibi, önceki nesillerin bıraktıklarından mahrum bırakılmasının nelere mal olacağını vurgulamaktadır.

SONUÇ

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden yola çıkarak bireylerin önceliklerine baktığımızda, bireyi (self) çevreleyen iç içe geçmiş birçok aidiyet halkasının (identity circles) olduğunu görürüz. İstisnai durumlar hariç, genel olarak her bireyde 'self'in öncelik sırasına göre birbirlerini çevreleyen bu aidiyet (kimlik) halkalarının ilki *existence* (var olma=güvenlik), ikincisi *survival* (varlığı sürdürme=ekonomi) şeklinde sıralanabilir. İlk iki halkadan sonra gelen diğer halkalar da (baba kimliği, cinsiyet kimliği, etnik kimlik, inanç kimliği, ideolojik kimlik vb.) bireyin öznel durumunu göz önüne alarak önem verdiği öncelik sırasına göre *self'i* çevreler. İstisnai durumlarda, örneğin bazen bireyin baba kimliği, *self'e* en yakın olan 'var olma' (*existence*) kimliğinden önce gelebilir, yani; baba kendini çocuğu için feda edebilir. Fakat toplumun genelini göz önüne aldığımızda, hemen hemen her bireyin öncelikle var olma (*existence*) sonra da bu varlığı devam ettirme (*survival*) peşinde olduğunu ileri sürebiliriz. Başka bir deyişle güvenlik ve iktisat birey için öncelikli iki aidiyet halkasıdır. Maslow piramidinin ilk basamağında yer alan biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçları (biological and physiological needs) *existence* (yani var olma), ikinci basamağında yer alan güvenlik ihtiyaçlarını (*safety needs*) da *survival* (yani varlığı sürdürebilme) olarak eşleştirebiliriz (1943, s. 379, 381). Tehlike bu iki halkaya geldiğinde insani ve ahlaki değerler birey için korunması gereken öncelikli değerler olmaktan çıkabilmektedir. Ütopyalarını gerçekleştirme peşinde olan aşırı sağ veya sol totaliter yapılar, bireylerin; tehlikenin bu iki aidiyet halkasına dayandığını sezdikleri andan itibaren diğer insani değerlere öncelik vermeyeceklerini, dolayısıyla bu iki halkayı koruyacağını taahhüt eden yapıları destekleyeceklerinin farkındadırlar. Toplum organik dayanışmalı bir yapıda işliyor olsa bile, sürekli enerji biriktirme peşinde olan sosyal, kültürel, bürokratik, corporal ve siyasi yapıların, öncelikli olarak bireyin güvenlik (var olma=*existence*) ve ekonomik (varlığı sürdürebilme=*survival*) aidiyetleri üzerinden politikalar geliştirme peşinde oldukları görülmektedir. Organik dayanışmalı toplumlar olarak bilinen günümüz Avrupa ülkelerinde bile aşırı uçlarda siyaset yapan veya politikalarını aşırılık üzerine kuran yapıların toplumsal bilincin cisimleştiği kurumların kontrolünü ele geçirmek için bireysel bilinçleri, tehlikenin bu iki halkada (güvenlik ve ekonomik) olduğu yönünde inandırmaya çalıştıkları ve bir dereceye kadar başarılı oldukları da görülmektedir. Mekanik dayanışmalı toplumlarda genel olarak her kes benzer davranışlara sahip olduğu

için bireyin güvenlik ve ekonomik aidiyet halkalarına hitap eden politikalarla bu tür toplumları kontrol etmek daha kolaydır. Fakat toplumsal iş bölümü esasına dayalı organik dayanışmalı toplumları kontrol altına alıp yönlendirmek daha zordur, çünkü organik dayanışmalı toplumlarda, bileşenler farklı yapıda olsalar bile birbirlerine olan ihtiyaçları nedeniyle birbirlerini koruyup var ederler.

Burdekin'in 1937'de, henüz İkinci Dünya Savaşı çıkmadan, yazdığı *Swastika Night* adlı romanı her ne kadar Daphne Patai dâhil birçok kişi tarafında feminist düşüncelerle yazılmış distopik bir roman olarak değerlendirilmiş olsa da, roman bir yandan erkek egemen toplumun kadınlara reva gördüğü yaşam alanının altını çizerken, öte yandan bireylerin milliyet, din, ekonomik ve ideolojik aidiyetleri üzerinden iktidarı ele geçiren ve gücünü pekiştirdikçe teokratik bir yapıya dönüşüp kendi ütopyası dışında kalan topluluklar için bir distopyaya dönüşme ihtimali olan bir yapıya dikkat çekmektedir. İçinde bulunulan toplumsal durumların nerelere varabileceğini karamsar bir anlatımla anlatan diğer distopik romanlar gibi, *Swastika Night* romanı da yazıldığı zamanın tedavüldeki siyasi yapı tarafından oluşturulmaya çalışılan toplumsal bilincin toplumu sürükleyebileceği karanlığı ön görmüş ve olay örgüsünü bu gidişat üzerine kurgulamıştır. Nitekim roman yazıldıktan bir kaç yıl sonra da Nazi Almanya'nın dünyayı sürüklediği İkinci Dünya Savaşı patlak verir. Şayet romanda anlatıldığı gibi, İkinci Dünya Savaşı'nı Hitler kazansaydı belki de romanda kurgulanan distopik durum yedi yüz yıl sonra değil de çok daha kısa bir sürede gerçekleşip bireylerin bugün için içinde buldukları şartları daha da olumsuz hale getirebilirdi. Roman ayrıca bireysel bilinçlerin ortak çıkarlarından oluşan toplumsal bilincin sirayet edip teamüller ve kurallar yüklediği kurumların bir anda nasıl birer tahakküm aracı haline gelebildiğinin ve onları oluşturan bireyler üzerinde baskı kurabildiğinin de altını çizmektedir. Malcolm Quinn'in de altını çizdiği gibi, yüzyıllarca iyilik, bereket ve aydınlık bir gelecek isteğinin sembolü olan *Swastika* sembolü bile, bireylerin ortaklaşarak ortak kurumlar nezdinde cisimleştirdiği toplumsal bilincin, emperyal güdüsünden başka hiçbir insani değere önem vermeyen ve bu güdüden kaynaklı ütopyasını gerçekleştirmek için engel teşkil etme potansiyeli taşıyan her şeyi ilkin kendine katmak, olmazsa yok etmekten bir an bile tereddüt etmeyecek olan totaliter yapıların kontrolüne geçtiğinde tamamen anlam değiştirip kaos, baskı, korku, vahşet ve kötülüğün sembolü haline gelebilmektedir (2005, s. 125). Katharine Burdekin de *Swastika Night* adlı romanda feminist ideolojinin taleplerinden ziyade, ister kadın ister erkek çoğunluklu olsun birey ve toplum bilincini yönlendirecek mekanizmaları ele geçiren totaliter ve faşist yapılanmaların toplumlarda yaratacağı tahribatın altını çizmiştir. Nitekim *The End of This Day's Business* adlı kitabında da kadınlar tarafından yönetilen bir toplumun olumsuzluklarını dile getirmektedir. Organik dayanışmalı toplumlarda toplumun sağlıklı bir düzlemde işlemesini sağlayan bireysel bilinçlerin ortaklaşmasından meydana gelen kurumların Niemoeller'in durumuna düşmemeleri için birbirlerine olan ihtiyaçları nedeniyle totaliter yapılara karşı gereken yer ve zamanda gereken tepkiyi vererek birbirlerini korumaları gerektiğini aktarmak istemektedir.

KAYNAKLAR

- Bell, S.G, & Often, K.M. (1983). *Women, the Family, and Freedom: The debate in Documents*, Vol. II, 1880–1950, Stanford, s. 383.
- Britt, L. (2003). *Fascism Anyone?* Free Inquiry, 23(2), 20–23. Erişim Tarihi: 10 Kasım 2018, <https://secularhumanism.org/2003/03/fascism-anyone/>.
- Burdekin, K. (1985). *Swastika Night*. New York: The Feminist Press.
- Civelekoğlu, F. (2017). *Korkunçlaşan Dünyanın Teselli Noktası Olarak Distopya.* Doğu Batı Düşünce Dergisi. Sayı: 80. s. 11–38. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Collective Conscience. Oxford Reference. Ed. <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803095623983>. Erişim Tarihi: 11 Aralık 2018.
- Durkheim, E. (1997). *The Division of Labor in Society*. (Çev. W. D. Halls). New York: The Free Press. (İlk Baskı 1893).
- Durkheim, E. (2012). *Moral Education*. (E. K. Wilson, H. Schnurer, Çev.). New York: Dover Publication, INC. (İlk Baskı 1925).
- Durkheim, E. (2013). *Professional Ethics and Civic Morals*, (C. Brookfield, Çev.) London & New York: Routledge. (İlk Baskı 1957).
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*, Ed. Colin Gordon. New York: Pantheon Books.
- Hazır, M., Dereci, T. (2017). *Hayat Bir Distopyadır: Modernlikten Postmodernliğe Bir Ütopya-Distopya Dikotomisi İçinde Toplum*. Doğu Batı Düşünce Dergisi. Sayı:80. s. 95–115. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Hillegas, M. R. (1967). *The Future as Nightmare: H. G. Wells and the Anti-Utopians*. New York: Oxford University Press.
- Hopkins, C. (2006). *English Fiction in the 1930s: Language, Genre, History*. London: Continuum International Publishing Group.
- Özavcı, H. O. (2014). *Differing Interpretations of la Conscience Collective and “The Individual” in Turkey: Émile Durkheim and the Intellectual Origins of the Republic*. Journal of the History of Ideas 75(1), s. 113–136. University of Pennsylvania Press. Alıntı Tarihi: 18 Aralık 2018 (Project MUSE database).
- Öztürk, Ş. (Ed.) (2018). *Bugünün Distopyası*. Cogito 90, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Marske, C. (1987). *Durkheim's Cult of the Individual and the Moral Reconstitution of Society*. Sociological Theory, 5(1), s. 1–14. doi:10.2307/201987.
- Maslow, A. H. (1943). *A theory of Human Motivation*. Psychological Review, 50(4), 370–396. <http://dx.doi.org/10.1037/h0054346>
- Millward, J. (2006). *Dystopian Wor(l)ds: Language Within and Beyond Experience*. The University of Sheffield.

- Misztal, B. A. (2003). *Durkheim on Collective Memory*. Journal of Classical Sociology, vol. 3, 2: pp. 123–143. London: Sage Publication.
- Patai, D. (1985). *Introduction. Swastika Night*. By Katharine Burdiken. New York: Feminist Press, s. 5–16 Pdf.
- Quinn, Malcolm. (2005) *The Swastika: Constructing the Symbol*. London: Routledge.
- Rothery, Tim. (1991). *First, They Came for the Jews: Legacy of Pastor Niemoeller*. London: Minority Rights Group.
- Scott, J., Marshall, G. (2009). (Ed.), *A Dictionary of Sociology*: Oxford University Press.<http://www.oxfordreference.com/view/10,1093/acref/9780199533008.001.0001/acref9780199533008>. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2018
- Takış, T. (2017). *Senin Ütopyan Benim Distopyamdır*. Doğu Batı Düşünce Dergisi. Sayı:80. s. 7–8. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- United States Holocaust Memorial Museum. “*The History of the Swastika*.” Holocaust Encyclopedia. <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/history-of-the-swastika>. Erişim Tarihi: 10. 08. 2010.
- Yonan, G. (1999). *Spiritual Resistance of Christian Conviction in Nazi Germany: The case of the Jehovah's Witnesses*. Journal of Church and State 41. 2. S. 307–322. ProQuest. Erişim Tarihi: 21 Aralık 2018.